

**Karolinska
Institutet**

Att identifiera och ge återkoppling på spelproblem

Anne H Berman, PhD

Projektledare för Stödlinjen för spelare och anhöriga

Docent, leg psykolog, leg psykoterapeut

Centrum för psykiatriforskning

Institutionen för klinisk neurovetenskap

Kunskap om problem med spel om pengar:
Tillsammans för att förebygga, stödja och behandla
Stockholm, 23 januari 2018

Upplägg

1. Varför använda formulär?
2. Socialstyrelsens kunskapsstöd 2018
3. Korta och längre frågeformulär
4. Forskning i Sverige
5. NODS-PERC och NODS
6. Att ge återkoppling med MI
7. Speldagbok
8. Att sätta igång

Varför använda formulär?

- Hjälper **behandlaren**

- ✓ att **förstå** vad klienten **behöver**
- ✓ att **underlätta för samtal** om beteendeförändring

- Hjälper **klienten**

- ✓ att fylla i ett formulär kan bli kort intervention därför att:
- ✓ klienten får tillfälle att **reflektera** över sitt beteende
- ✓ ibland räcker detta för att **ändra** beteendet

Socialstyrelsens kunskapsstöd med rekommendationer 2018

1. Korta frågeformulär för identifiering av problemspelande
2. Längre bedömningsinstrument för att ge underlag för dialog och beslut om nästa steg
3. Speldagbok för att tydliggöra spelmönstret, både för klient och behandlaren

Namn	Typ	Beskrivning	Referens
NODS-Perc	Identifiera spelproblem	Fyra frågor tagna från NODS. Vid minst ett jakande svar kan man misstänka spelproblem.	Volberg et al., 2011
NODS-CLiP	Identifiera spelproblem	Tre frågor tagna från NODS. Vid minst ett jakande svar kan man misstänka spelproblem.	Toce-Gerstein et al., 2009
Lie/Bet	Identifiera spelproblem	Två frågor om spelande. Vid minst ett jakande svar kan man misstänka spelproblem.	Johnson & Hamer et al, 1997
NODS	Längre bedömning DSM-IV-kriterier	17 ja/nej-frågor med maxpoäng 10. 0 = inga spelproblem, 1-2 = riskabla spelvanor, 2-4 = problemspelare, 5-10 = spelberoende.	Wickwire et al., 2008
PGSI	Längre bedömning Folkhälsoperspektiv	9 frågor med 4 svarsalternativ med maxpoäng 27. 0 = ej spelproblem, 1-2 = viss risk, 3-7 = moderat risk, 8-27 =spelproblem.	Ferris & Wynne, 2001
SOGS	Längre bedömning DSM-III-kriterier	20 ja/nej-frågor. 0-2 = inga spelproblem, 3-4 = spelproblem, 5-20 = spelberoende.	Lesieur & Blume, 1987
PPGM	Längre bedömning Folkhälsoperspektiv	14 ja/nej-frågor. 0 = rekreationsspelare, 1 = riskspelare, 2-4 = spelproblem, 5-14 = spelberoende.	Williams & Volberg, 2010
TLFB-G (Timeline Followback för spelbeteende)	Speldagbok	Tid nedlagt, typ av spel, pengar satsat, alkoholkonsumtion och pengar förlorat på spelande noteras i dagbok.	Weinstock et al., 2004

K
O
R
T
A
R
E

L
Ä
N
G
R
E

D
B

Namn	Typ	Fördelar	Nackdelar	
NODS-Perc	Identifiera spelproblem	Enbart 4 frågor Utvärderat i Sverige		K O R T A R E
NODS-ClIP	Identifiera spelproblem	Enbart 3 frågor	Ej utvärderat i Sverige	
Lie/Bet	Identifiera spelproblem	Enbart två frågor	Ej utvärderat i Sverige	
NODS	Längre bedömning DSM-IV-kriterier	Utvärderat i behandlingskontext	(Bygger på DSM-IV kriterier)	L Ä N G R E
PGSI	Längre bedömning Folkhälsoperspektiv	Bra folkhälsoformulär	Ej utvärderat kliniskt	
SOGS	Längre bedömning DSM-III-kriterier	Använts i många utländska studier	Äldre kriterier Ej utv i Sverige	
PPGM	Längre bedömning Folkhälsoperspektiv	Goda psykometriska egenskaper	Ej utvärderat i Sverige	
TLFB-G (Timeline Followback för spelbeteende)	Speldagbok	Ger information, insikt, ökar motivation.	Ej utvärderat i Sverige	D B

**Karolinska
Institutet**

**Hur ser det ut med
identifiering av spelproblem
där du är verksam?**

Svensk forskning om att identifiera spelproblem

- Två studier gjorda
- En i primärvården (2016)
- En inom socialtjänsten (2015)

Primärvårdsstudie Uppsala

- Screening med NODS-PERC (n=537)
- Vid träff, screening med NODS (n=34)
- Villiga att delta i studien (n=24)
- Brief intervention (n=19)
- Väldigt låg uppföljning (n=6), inga resultat rapporterades
- Ännu större screeningansats skulle behövas för att dra slutsatser

Nehlin C, Nyberg F, Jess K: **Brief Intervention Within Primary Care for At-Risk Gambling: A Pilot Study.** *Journal of Gambling Studies* 2016:1-9.

Socialtjänststudie i Göteborg

- Implementeringsstudie med kvantitativ & kvalitativ del
- Kvantitativt: 7 socialsekreterare genomförde 48 screeningsamtal (NODS-PERC/paus/ NODS) med personer som hade försörjningsstöd.
- Kvalitativt: 5 telefonintervjuer (30-45 min) med 5 av socialsekreterarna

Dahlberg, M., and M. Anderberg (2015) **Att upptäcka spelproblem. Ett pilotprojekt vid ett socialkontor.** Göteborgs Stad, Social utveckling, Stöd till familjer och individer.

Socialtjänststudie i Göteborg

- Resultat: 19% av klienterna hade spelproblem, intervjuarna upplevde att metoden kunde vara bra och gick att genomföra trots ingen/lite tidigare kunskap om spel.
- Slutsatser:
  - Brukarna har varit positiva.
  - Tidsbristen hos socialsekreterarna är stor och utgör ett hinder
  - För att det ska "bli något" krävs att det blir obligatoriskt

Dahlberg, M., and M. Anderberg (2015) **Att upptäcka spelproblem. Ett pilotprojekt vid ett socialkontor.** Göteborgs Stad, Social utveckling, Stöd till familjer och individer.

Svensk forskning - slutsatser

- NODS-PERC och NODS tycks kunna användas för att identifiera personer med spelproblem inom primärvård (6%) och socialtjänst (19%).
- Inga svenska studier om praktisk användning av andra formulär
- Implementering av identifiering via screening utgör en utmaning men kan ge ett underlag för meningsfulla samtal.

NODS-PERC (livstid) – ja/nej svar

- 1 Har det någon gång funnits perioder som varat två veckor eller mer, då du ägnat mycket tid åt att spela, tänka på ditt spelande eller planerat framtida spelande?
- 2 Har du någonsin spelat som ett sätt att fly från personliga problem?
- 3 Har det någonsin funnits en period då du, om du förlorat en dag, spelat nästa dag för att vinna tillbaka det du förlorat?
- 4 Har ditt spelande någonsin orsakat allvarliga eller upprepade problem i någon av dina relationer med familj eller vänner?

NODS (senaste året) – ja/nej svar

- 1 Har du under det senaste året haft perioder som varat två veckor eller mer, då du **ägnat mycket tid åt att spela**, tänka på ditt spelande eller planerat framtida spelande?
- 2 Har du under det senaste året haft perioder som varat två veckor eller mer då du **tänkt mycket på sätt att få fram pengar** till ditt spelande?
- 3 Har du under det senaste året haft perioder då du behövt **höja dina insatser** för att få samma känsla av spänning som tidigare?
- 4 Har du under det senaste året **försökt sluta spela**, minska ditt spelande eller spela kontrollerat?
- 5 *OM JA PÅ FRÅGA 4:* Har du under det senaste året blivit **rastlös eller irriterad** då du försökt begränsa eller sluta med ditt spelande?
- 6 Har du under det senaste året **försökt sluta spela**, minska ditt spelande eller spela kontrollerat **utan att lyckas**?
- 7 *OM JA PÅ FRÅGA 6:* Har det hänt **tre gånger eller mer** under det senaste året?

NODS (senaste året) – ja/nej svar

- 8 Har du spelat som ett sätt att **fly från personliga problem** under det senaste året?
- 9 Har du under det senaste året spelat för att **lindra känslor** av skuld, ångest, hjälplöshet eller nedstämdhet?
- 10 Har du under det senaste året haft en period då du, om du förlorat en dag, **spelat nästa dag för att vinna tillbaka** det du förlorat?
- 11 Har du under det senaste året **ljugit** för familj, vänner eller andra om hur mycket du spelar eller hur mycket du förlorat på spel?
- 12 *OM JA PÅ FRÅGA 11:* Har det hänt **tre gånger eller mer** under det senaste året?
- 13 Har du någon gång under det senaste året **tagit pengar som inte tillhört dig** eller lånat pengar utan att fråga för att finansiera ditt spelande eller betala skulder orsakade av ditt spelande?

NODS (senaste året) – ja/nej svar

14 Har ditt spelande under det senaste året orsakat **allvarliga eller upprepade problem** i någon av dina relationer med familj eller vänner?

15 *OM DU GÅTT I SKOLAN UNDER DET SENASTE ÅRET:* Har ditt spelande under det senaste året orsakat problem då du gått i skolan, exempelvis att du varit frånvarande för att spela eller att du fått sämre betyg på grund av ditt spelande?

16 *OM DU ARBETAT SENASTE ÅRET:* Har ditt spelande under det senaste året medfört att du förlorat ett arbete, fått problem med arbetet eller gått miste om karriärmöjligheter?

17 Har du under det senaste året varit tvungen att fråga familjemedlemmar eller andra om att **få låna pengar** för att lösa en ekonomisk krissituation som huvudsakligen uppstått på grund av ditt spelande?

Att ge återkoppling med MI

Att be om lov och använda F-G-F

Informationsutbyte istället för föreläsning

- **Be om lov**
- **Framkalla information om vad personen redan vet**
  - Vad vet du redan om spelproblem?
- **Ge information**
  - Kort, saklig och anpassad
- **Framkalla information om personens reaktioner**
  - Vad betyder det för dig?

Speldagbok när spelproblem identifierats

Två alternativ:

1. Klienten för en dagbok **varje dag** om tid som lagts ner och pengar som satsats
2. Klienten för en dagbok **en gång i veckan** där han/hon blickar tillbaka en vecka och antecknar för varje dag (retrospektivt) hur mycket tid och pengar han/hon lagt ner på att spela.
  - Ge klienten ett val

Exempel på instruktioner

Blicka bakåt en vecka (anteckna per dag eller hel vecka):

- Hur mycket **tid** (i timmar) har du lagt ner på spelande senaste veckan?
- Hur mycket **pengar** har du satsat i spel den senaste veckan?
- Ange den **spelform** som du spelat mest på: _____

Att sätta igång

Handläggare med ingen eller lite kunskap om spel och beroendeprocesser kan identifiera klienter med spelproblem med NODS-PERC (Anderberg & Dahlberg, 2015).

- Låt klienten fylla i **NODS-PERC**
- Ta en paus.
- Om NODS-PERC ger träff (1 poäng eller fler), låt klienten fylla i **NODS**.
- För en dialog med klienten om spelandet utifrån NODS
- I slutet av samtalet kan du föreslå klienten att använda speldagboken fram till eventuellt inbokat nästa möte.

Tack för din uppmärksamhet! Vid frågor: anne.h.berman@ki.se